

Že není žádná veřejná připomínka tolika padlých v obci, se někdy diskutovalo doma nad dopisy a fotografiemi našeho dědečka, který padl 1. listopadu 1916 na italské frontě. Maminka měla jeho dopisy schované a do rodinné kroniky z nich citovala. Její tatínek ji totiž zavedl do první třídy a odjel na frontu a už ho nikdy neviděla. Tu kroniku jsem částečně přepisovala, a to mi zůstalo v podvědomí, ta lítost, že se svým tehdy pětiletým bratrem zůstali bez táty, ne na rok, ale celý život. Tolik padlých a tolik sirotků a žádný památník. Zaráželo mě to hlavně proto, že městečko se vždycky honosilo tím, že jsou měšťané čili lepší než lidé z okolních obcí, a právě proto se nikdy s okolními na ničem nedohodli, na stavbě školy, ani na tom pomníku. O tom pomníku je to jen můj odhad. Nejsem zdejší, tak jsou to jen dohady.

V roce 2004 jsme s manželem byli ve vesnici Věštínek, která je postavená v prudkém svahu nad řekou Svratkou, jako vlaštovčí hnízdo. Tahle malá vesnička má kamenný památník, na kterém jsou asi 4 jména, to už nepamatuji přesně, stojí v zatáčce nad cestou. Další vesnice na cestě domů bylo Rovečné – velký honosný památník, vesnice Hlásnice – další památník. Tehdy jsem si uvědomila, že ve Svojanově je sice na památník pozdě, ale není pozdě na dodatečný zápis do kroniky. I když, ti co padli a měli rodiny, ty jejich rodiny nesou ty vzpomínky dál, a na ně se snad tak brzy nezapomene, ale padlo hodně mladých, kteří neměli nikoho, kdo by si vzpomněl, že se narodili a že než vůbec začali žít, o svou budoucnost přišli. Protože pan starosta s tím souhlasil, abych mohla jeho jménem žádat v archivech o informace, během času jsem svou myšlenku „vylepšila“ tím, že by v chodbě radnice byla velká mapa Evropy a na ní místa, kde mají naši občané hroby. Měla jsem štěstí, paní Kopecká se myšlenky chopila, a pilně na ní pracovala, takže mapa Evropy existuje a ona ještě dál ty původní seznamy dopracovala.

První informace jsem měla z kroniky pana Svobody, hasičských zápisů a školních kronik. V roce 2010 už jsem postupně o jednotlivých lidech hledala informace o jejich narození v archivu v Zámrsku, protože není přístup do matrik jinak možný. Po upřesnění dat narození, pokračovalo postupné posílání žádostí do Ústředního vojenského archivu v Praze, aby u každého padlého bylo uvedeno, kde a kdy padl a kde byl pohřbený. Posílala jsem to asi na čtyřikrát, vždycky po čase. Vyplatilo se to u těch, které v seznamu označili jako nedohledatelné, připsat je do dalšího seznamu a přece se jich několik ještě našlo dodatečně. Někteří se nenašli vůbec. Zajímavé je, že to byli většinou mladí, svobodní, které asi po oznámení o úmrtí nikdo dál nehledal.

Během této doby jsem získala také několik fotografií a jiných vzpomínek na padlé. Ne, že by mě to těšilo, mám dodnes, když se s tímto tématem setkám, tu hořkost a bezmoc těch co odcházeli na frontu na paměti a lidsky řečeno, nedělá mě to dobře. Když to shrnu, tak jsem to dávala dohromady asi od roku 2008 do roku 2011.

Nikdy jsem nevěřila, že je možné, že by byl ve Svojanově památník padlým a dodnes mě to překvapuje, co je možné udělat, když se chce. Asi bych měla poděkovat panu Petříčkovi, panu starostovi a všem, kteří se do toho zapojili.

Růžena Stejskalová